

Carl Bildt: Tal om rasism i Sverige

Talare Carl Bildt Statsminister	Datum 9 februari 1992	Plats Sänt i Aktuellt special
--	---------------------------------	---

Omständigheter

Vid en rad attentat i Stockholm hösten 1991 sköts fem invandrare. En av de drabbade avled av skadorna. Förövaren kom snart att kallas för lasermannen efter det att vittnen uppgav sig ha sett röda ljus från ett lasersikte. Attentaten fortsatte i januari 1992, då ytterligare sex invandrare skottskaades i Stockholm och Uppsala.

Manifestationer mot invandrarvåld och rasism anordnades av såväl det officiella Sverige – riksdagen och partierna – som av organisationer landet runt. Den borgerliga regeringen under Carl Bildt utfäste en belöning på en miljon kronor till den som lämnade sådana upplysningar att gärningsmannen kunde gripas. I december 1993 dömdes en 40-årig man av Stockholms tingsrätt till livstids fängelse för mord och mordförsoök, en dom som fastställdes av Svea Hovrätt i maj 1995.

När attentatsvågen pågick som värst vintern 1992 restes krav på att statsminister Bildt skulle hålla ett tal till nationen för att lugna de upprörda medborgarna. Bildt var inledningsvis negativ till tanken och tvivlade på värdet av ett statsministertal. Men efter överläggningar med SVT:s Aktuelltredaktion kom man till sist överens om att Bildt den 9 februari 1992 skulle hålla ett anförande, som var avsett att följäs av ett samtal i studiomiljö.

Det är mot denna bakgrund av invandrarvåld, fruktan för fortsatta attentat och viss kritik i medierna för att regeringen varit för passiv i frågan som man ska se innehållet i Carl Bildts tal. Redan dess första mening – "TV har bett mig inleda det samtal som vi skall göra ikväll" markerar att det inte är statsministern själv som tagit initiativet till framträdandet. Överhuvudtaget är det en läggmål Bildt som tar till orda. Han vill öppna "resonera" om det ohyggliga som inträffat och använder flera gånger den försiktiga formuleringen "jag tror".

Bildts uppgift är att skapa gemenskap och en nationell vi-känsla i ett läge, då landet utsätts för en svår provning. Han använder ordet "vi" ett 20-tal gånger, och dessutom de naturliggande oss, vår, vårt och våra. Stilen präglas i övrigt av saklighet och behållning, och värdar till lyssnarnas förnuft snarare än till deras känslor. Ett exempel är den inlagda berättelsen om invandrarflickan Rima, jämnaårig, får vi veta, med Bildts egen dotter Gunnel. Rimas pappa är en av de invandrare som ligger svårt skottskadad på Karolinska sjukhuset. I stället för att använda bilden för att väcka känslor, menar Bildt hörarna att "lära av detta". Men Bildt talar också med allvar och personligt engagemang, till exempel när han skiljer mellan de fåtaliga rasisterna och de många som försvarar ett tolerant samhälle: dessa är lika oförenliga "som eld och vatten".

I talets argumenterande del upptäcker man snart en del moderata idéinslag. Det första kommer när han förklarar att den existerande framlingsrådslan har sin grund i "okunskapen". Här skymtar samtidigt ett hopp, eftersom vi lever i en tid präglad av att "gränser håller på att rivas". Lär vi bara känna andra människor och kulturer, menar Bildt, kan denna rädsla inför det främmande avskaffas. Han avser här Berlinmurens och Sovjetkommunismens fall samt den fortgående Europaintegrationen inom EU, båda hörnpelare i moderat ideologi.

En annan viktig komponent i det moderata tänkandet, tron på den enskilda människan, får en central roll i Bildts tal. I det inledande stycket noterar han att våldet har riktats mot "just de enskilda människorna". Något senare tar han avstånd från allt tal om grupper; för Bildt handlar det inte om "vi" och "dom", utan om människor och individer som var och en är unik. Talaren uppmanar oss att se invandrarna som individer, inte som delar av ett kollektiv. Perspektivet är detsamma i slutet av talet, då Bildt kommer in på vad som kan göras för att undanröja rasism och framlingsfientlighet. Här förklarar han att problemen inte går att lösa genom kollektiva åtgärder, genom beslut av riksdag och regering. Med detta argument lyckas Bildt undvika frågan om att människor i detta fall drabbats just för att de räkat tillhöra gruppen invandrare.

I Sverige, till skillnad från en del andra länder, har det fram till 2020-talet varit mycket ovanligt att regeringschefen hållit särskilda tal till nationen. Före Bildts tal hade det endast skett två gånger; när Per Albin Hansson talade vid andra världskrigets utbrott 1939, och när Olof Palme höll ett anförande i TV med anledning av oljekrisen i december 1973.

Ärade TV-tittare, TV har bett mig att inleda det samtal som vi ska föra ikväll. Jag tror att det är viktigt att vi alla utnyttjar möjligheten att resonera kring det som har engagerat så många av oss så mycket under de senaste veckorna. På Karolinska sjukhuset här i Stockholm ligger två skottskadade, svårt skottskadade människor. Personer med utländskt ursprung som har drabbats av den brutala våldsvåg, mordförsök som riktats just mot personer med utländskt ursprung. Våldsbrotten har riktats mot de enskilda människorna, och det är också det som gör att vi reagerar så hårt som vi har gjort. Men ytterst riktar så sig detta våld mot rättssamhället och mot rättsstaten som sådan. Därför det är rättsstaten vårt gemensamma skydd, mot våld, mot övergrepp, alldeles oavsett vilka vi är, alldeles oavsett varifrån vi kommer. Därför är det också viktigt att säga: rättsstaten kommer inte att finna sig att vara ett offer för det som nu händer. Den kommer med alla de medel som står till dess befogande att spåra upp, att döma och att straffa den eller de som är ansvariga för det som nu har skett. Men när det är gjort så tror jag ändå inte, vi har svaren på alla de olika frågor som har växt under de senaste veckorna. Sverige är ett öppet och ett tolerant samhälle, de som sprider rasismens hatfyllda budskap är inte många. Men, och vi ska inte ge dem vind i seglen, genom att skapa ett intryck av att de är fler än vad de faktiskt är. Men ett måste alltid stå klart, den humanism som är vår och den rasism som de står för är lika oförenligt som eld och vatten.

Men trots att rasismen är begränsad så är det dumt och det är farligt att förneka de problem och de spänningar som alltid ligger i mötet mellan erfarenheter, kultur och nation. Vi lever ju, tack och lov tycker jag, det är en tid när gränser håller på att rivas. Sverige lever mitt i världen på ett helt annat sätt idag än vad vi gjorde igår och vi har också fått en del av världen mitt inne i vår svenska vardag. Jag tror att den främlingsrädsla som finns, den har sin grund i okunskap. Men när vi vill erkänna varandra så märker vi att vi har mycket att lära av just mötet med det annorlunda, med de andra kulturerna, nationerna och erfarenheterna, då får vi genom kunskap bort, inte bara främlingsrädslan, utan vi skapar också en möjlighet att berika vårt eget samhälle. Jag tillhör de dem som tror att mötet med andra erfarenhet och intryck kan göra vårt eget samhälle bättre på många områden

Men allt detta ställer samtidigt krav, det ställer självfallet krav på oss som har haft förmånen att leva och verka hela vårt liv i det som alltid varit vår hembygd, på vår tolerans, på vår medmänsklighet, på vår förmåga att sätta värde på det som är annorlunda. Och det ställer också krav på alla de som har av olika skäl att

tvingats att lämna sin hembygd för att söka sig en ny framtid i Sverige, vårt samhälle är och ska vara ett samhälle med många rättigheter, men det är också ett samhälle med många skyldigheter. och på oss alla ställs kravet att öppet och klart och ärligt kunna diskutera de problem och de spänningar som faktiskt finns. Inga problem kan någonsin lösas genom att sopas under mattan. Jag tycker ofta att det är fel när man i dagens diskussion delar upp oss i flyktingar och svenskar, i vi och i dem. Därför för mig handlar det inte om grupper, det handlar om människor, om individer om att vi är medmänniskor, absolut inte motmänniskor. Var en av oss är unik, med varje människa så sätts någonting nytt till världen, någonting speciellt som aldrig funnits förut. Att träffa det här om dagen Rima Satara, hon är en liten flicka, jämnårig ungefär med vår lilla dotter Gunnel. Hennes pappa ligger svårt skottskadad på sjukhuset. Mycket av detta handlar om att Rima och Gunnel var och en på sitt sätt, från sina förutsättningar och med sina val ska kunna forma sin framtid på lika villkor i det land där de bägge är födda. Så låter oss lära av detta, det finns inte vi och dem, det finns bara medmänniskor i denna debatt.

Ofta ställs frågan, vad kan regering och vad kan riksdagen egentligen göra. Och det är mycket som kan göras, men det är ändå inte tillräckligt. Hade det funnits något eller några beslut som hade utrotat rasismen, som hade fått bort all främlingsfientlighet och som hade sopat bort all rädsla som kan finnas, så jag övertygade om att de besluten hade varit fattade för länge sedan. Riksdagen och regeringen kan fatta beslut om bättre läroplaner för skolan, det behövs och det ska också ske. Men ytterst är det engagerade lärare och vetgiriga och nyfikna elever som ger oss den där bättre skolan. Riksdag och regering kan fatta beslut om mer resurser till domstol och polis, det behövs och det ska jag också se till att det sker. men ytterst är det när ansvarskännande föräldrar ger sina barn kunskapen och medmänskligheten om vad som är rätt och fel som vi bygger ett samhälle. Riksdag och regering kan anslå mer pengar till kampanjer och information, det behövs och det kommer också ske. Men det är du och det är jag som i ord och i handling varje dag formar andan i vårt samhälle. för det är detta som det handlar, Sverige är vårt gemensamma land, ja är ett gemensamt ansvar för detta Sverige, ställs någon utanför eller några utanför så kommer detta förr eller senare att drabba var och en av oss. Det är därför, det är så viktigt att inte bara känna stoltheten, utan också att vara rädd om just den ödmjukhet, den tolerans, den öppenhet och den medmänsklighet som utmärker vårt Sverige.

Källa

<div>Vår omständighetsbeskrivning är en omarbetad version av beskrivningen av talet i Ordet är en makt: svenska tal från Torgny lagman till Carl Bildt och Mona Sahlin: en antologi (1998) sammanställd av Kurt Johannesson, Olle Josephson, Erik Åsard.</div>

Taggar

1990-tal, 1992, Man, Moderaterna, Tal till nationen

URI

<https://www.svenskatal.se/tale/carl-bildt-tal-om-rasism-i-sverige>